

Andreas Olsson
Utvecklingsavdelningen
010-223 64 74
Andreas.olsson@lansstyrelsen.se

Miljö- och energidepartementet
10 333 Stockholm

Betänkande av Energikommisionen, Kraftsamling för framtidens energi, SOU 2017:2

SAMMANFATTNING OCH ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Energikommisionens förslag håller sig generellt på en övergripande nivå och därför är Länsstyrelsens synpunkter också av övergripande karaktär.

Länsstyrelsen är positiv till Energikommisionens förslag till energipolitiska mål om ett förnybart energisystem och en effektivare energianvändning. Jönköpings läns egen klimatvision om Plusenergilän är helt i linje med dessa och Länsstyrelsen genomför tillsammans med ett stort antal aktörer i länet, inte minst inom Klimatrådet, insatser som har förutsättningar att kunna bidra till måluppfyllelsen.

Länsstyrelsen ser fortsatta utmaningar inom energisektorn för att bromsa utsläppen av växthusgaser samtidigt som möjligheterna är stora. Möjligheterna är främst kopplade till omställning till förnybar energi som ger fler valmöjligheter, minskad riskexponering genom småskalig produktion samt ökat oberoende genom en högre självförsörjandegrad i samhället.

Följande punkter anser Länsstyrelsen kan förstärkas och komplettera det fortsatta arbetet:

- **Långsiktiga ekonomiska förutsättningar:** Länsstyrelsen anser att det ekonomiska systemet bör ha större fokus på att säkerställa en fortsatt stor utbyggnad av förnybar energi och att minska obalanser genom att undvika överskott av elcertifikat. Obalans tenderar att leda till minskat förtroende för elcertifikatsystemet och därmed uteblivna nyinvesteringar.
- **Mål om växthusgasutsläpp för energisektorn:** Länsstyrelsen anser att det behöver formuleras mål för när energisektorn ska ha väldigt låga eller nära noll-utsläpp av växthusgaser.
- **Större fokus på en snabb omställning:** Länsstyrelsen föreslår att kontrollstationerna genomförs vartannat år istället för vart fjärde, allt för att säkerställa att de energipolitiska målen i tillräckligt hög utsträckning bidrar till att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader.

- **Förtydliga avfallsförbränningens miljöaspekter:** Länsstyrelsen anser att miljöpåverkan från avfallskraftvärmens utsläpp bör förtydligas då det är svårt att läsa ut och få en jämförande bild mellan de olika kraftslagen.
- **Kulturmiljö:** Fortsatta insatser i form av inventering av kulturlämningar, byggnader och sammanhållna miljöer är av strategisk betydelse för att underlätta och snabba på beslutsprocesserna, inte minst i anslutning till våra vattendrag.
- **Vattenkraft:** Moderna miljökrav på vattenkraftverk är en förutsättning för att kunna uppnå krav i vattendirektivet och uppsatta miljömål. Det är också angeläget att konkretisera förslaget till förenkling av tillståndsprövningen. Vidare är det viktigt med ett förtydligande kring vad den branschgemensamma fondlösningen ska kunna finansiera i samband med miljöanpassningen. Länsstyrelsen anser att även åtgärder som rör dammar utan aktiv vattenkraft samt kulturmiljöanpassningar bör kunna finansieras via fonden.

För att uppnå ovanstående krävs en ökad tillsyn och prövning, vilket medför ett behov av resursförstärkning för länsstyrelserna.

SYNPUNKTER PÅ BETÄNKANDETS FÖRSLAG

Länsstyrelsens synpunkter följer betänkandets disposition.

Kapitel 3.2.4 Egenskaper hos olika kraftslag

I betänkandet redovisas de fossila utsläppen ur ett livscykelperspektiv uttryckt i gram koldioxidekvivalenter per kWh, det framgår även var den största delen av växthusgasutsläppen uppstår. Denna detaljerade redovisning görs för samtliga kraftslag utom för avfallskraftsvärmen. Avfall innehåller fossilbränslebaserade restprodukter och det är därför angeläget att detta redovisas på ett transparent sätt. Länsstyrelsen föreslår därför att avfallskraftsvärmens utsläpp förklaras närmare då det är svårt att ur ett livscykelperspektiv läsa ut och få en jämförande bild mellan de olika kraftslagen.

Kapitel 7.2.1 Energipolitiska mål

Länsstyrelsen välkomnar Energikommisionens betänkande som på flera sätt bidrar till att minska den risk som vi står inför när det gäller den mänskligt orsakade globala uppvärmningen. Om den globala uppvärmningen plötsligt leder till kollaps av Arktis havsis, korallrev eller

regnskog, då går samhällskostnaden från att vara liten och förutsägbar till oförutsägbar och oöverblickbar.

Länsstyrelsen ser fortsatta utmaningar inom energisektorn för att bromsa utsläppen av växthusgaser, samtidigt som möjligheterna är stora. Möjligheterna är främst kopplade till omställning till förnybar energi som ger fler valmöjligheter, minskad riskexponering samt ökat oberoende genom en högre självförsörjandegrad i samhället.

Betänkandets utgångspunkt är att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter nå negativa utsläpp. Energiproduktion är ett område som har mycket goda förutsättningar att minska sin redan relativt låga klimatpåverkan i snabbare takt och Länsstyrelsen anser därför att det i betänkandet behöver formuleras mål för när energisektorn ska ha väldigt låga eller nära noll-utsläpp av växthusgaser.

Kapitel 7.2.2 Förnybar energi

Betänkandet berör ett flertal frågor varav den enskilt viktigaste bedöms vara frågan om utbyggnad av förnybar energi. Länsstyrelsen menar det är fullt möjligt att snabbare ställa om till en fossilfri och hållbar energiproduktion, vilket även skulle bidra till våra grannländers omställning. Utbyggnadstakten har varit hög de senaste åren där biokraft och vindkraft bidragit, nu accelererar utbyggnaden av solkraft som kommer slå alla rekord under 2017, inte minst i Jönköpings län. Samtidigt ställer utbyggnaden krav på att befintliga ekonomiska system tar höjd för omställningen då ytterligare stora mängder förnybar energi behöver introduceras på kort tid. Länsstyrelsen anser att det ekonomiska systemet bör ha större fokus på att säkerställa en fortsatt hög utbyggnad och minskade obalanser genom att undvika överskott av elcertifikat.

Kapitel 7.2.4 Vattenkraft

Energieffektivisering verkar positivt för vissa av delmålen, men storskaliga förändringar, som till exempel åtgärder för att minska energianvändning, kan också ha negativ inverkan på andra aspekter av miljö kvalitetsmålen. Sett till kunskapsbehovet (jfr s.291) finns det stora kunskapsluckor rörande det fysiska kulturarvet, inte minst i anslutning till våra vattendrag. Exploatering och fysisk påverkan i samband med förändringar och utbyggnad kan få konsekvenser för hushållningen med mark och vatten. Etableringen av nya produktionsanläggningar får till exempel ofta effekter på fysisk miljö och kan påverka natur- och kulturmiljövärden negativt. På ett likartat sätt kan också energibesparande åtgärder, till exempel isolering, genom förändringar av bebyggelsen, negativ inverkan på kulturmiljöns värden.

De åtgärder som föreslås i utredningen kommer vid sidan av sekundäreffekter på olika miljövärden även medföra en ökad arbetsbelastning vid regionala och lokala myndigheter, vilket också framhålls i den konsekvensanalys som presenteras (s.316). Utformningen av styrmedel och tilldelningen av resurser måste därför ske på ett sätt som tar hänsyn till sekundäreffekter, till exempel inom kulturmiljöområdet.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att utredningen tar upp behovet att tillvarata kulturmiljöintressen i samband med åtgärder vid vatten (s.280). Länsstyrelsen föreslår att betänkandet förtydligar miljöperspektivet enligt svensk miljölagstiftning (jfr SFS 1998:1 kap) och att miljö kvalitetsmålen även omfattar kulturmiljövärden. Skyddet av kulturmiljövärden ingår i miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Kulturmiljövärden bidrar därtill till vattnets kulturella ekosystemtjänster.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker Energikommissionens inställning att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft. Länsstyrelsen instämmer också i slutsatsen att det kommer att krävas utökad tillsyn och fler tillstånds- och omprövningar för att Sverige ska kunna uppfylla kraven inom EU:s vattendirektiv och de uppsatta målen i miljömålsarbetet. Länsstyrelsen förutsätter att länsstyrelserna tilldelas resursförstärkningar för att genomföra detta.

Länsstyrelsen saknar en beskrivning av hur arbetet med att förenkla och minska kostnaderna för prövningen av vattenkraft ska gå till. Länsstyrelsen är medveten om att det pågår parallella utredningar kring den juridiska hanteringen av vattenverksamheter. I sammanhanget vill Länsstyrelsen påtala vikten av att tydligt konkretisera det förenklade förenklingen av prövningssystemet, det är också angeläget att förslaget remissbehandlas.

Kommissionen anger, i enlighet med ramöverenskommelsen, att vattenkraftsbranschen via en branschgemensam fond ska finansiera de krav som ställs för att vattenkraften ska leva upp till EU-rätten. Länsstyrelsen vill särskilt peka på att en sådan fondlösning även bör omfatta åtgärder som rör dammar utan aktiv vattenkraft eftersom dessa är några av de största enskilda problemen för att uppfylla EU:s vattendirektiv. Likaså bör fonden omfatta åtgärder som krävs för kulturmiljöanpassningar.

7.2.11 Genomförande och uppföljning

Länsstyrelsen föreslår att kontrollstationerna genomförs vartannat år istället för vart fjärde, allt för att säkerställa att de energipolitiska målen i tillräckligt hög utsträckning bidrar till att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader.

Beslut om detta yttrande har fattats av landshövding Håkan Sörman, efter föredragning av energi- och klimatstrateg Andreas Olsson. I den slutliga handläggningen har även länsråd Anneli Wirtén och avdelningscheferna Karin Hermansson, Per Hallerstig, Emma Willaredt och Lars Sandberg deltagit.

Håkan Sörman

Andreas Olsson

Kopia till:

Akten
Länsledningen samt avdelningschefer (e-post)
Miljösamordnare i länets kommuner (per e-post)
Klimatrådets beredningsgrupp (e-post)